

8. Karpenko A. (2013), M. Heidegger's philosophy mirrored in sociology of knowledge of P. Bourdieu and R. Collins, *Skhid*, 5(125), pp. 183-187 (ukr).
9. Ott H. (1992), Biographical bases for Heidegger's „Mentality of Disunity“. In: *The Heidegger case: On philosophy and politics*. Temple University Press, Philadelphia, pp. 93-113 (engl).
10. Farias V. (1992), Fore word to the Spanish edition. In: *The Heidegger case: On philosophy and politics*, Temple University Press, Philadelphia, pp. 333-347 (engl).
11. Farias V. (2009), Heidegger y el nazismo, Leonard Muntaner, Palma de Mallorca, 323 p. (span.).
12. Wolin R. (1990), *The politics of being: The political thought of Martin Heidegger*. Columbia University Press, New York, 221 p. (engl).

© Карпенко Андрій

Надійшла до редакції 05.12.2013

УДКЗ 16.334.56:13.02

РАДІОНОВА ЛЮДМИЛА,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і політології

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ПУБЛІЧНИЙ ПРОСТІР МІСТА В СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІЙ ПЕРСПЕКТИВІ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглянуто публічні простори міста як "життєві органи" міського соціуму, виділено ціннісні орієнтири в розвитку публічних просторів. Показано, що теоретико-методологічною підставою дослідження міста може бути лише філософія міста, коли місто виступає формою рефлексії культури. Доведено, що це можливо з причини, яка закладена в культурному етимоні міста: з одного боку, місто виражає онтологічну ідею збирання людини в єдине ціле, з іншого, це ідея організації міського середовища, перш за все публічного соціального простору міста.

Ключові слова: філософія міста; культура міст; публічний простір міста; гармонійне місто.

Постановка проблеми. Теорія міста в соціально-філософському контексті пов'язана з проблемами розвитку та модернізації міського соціуму. "Сучасна практична задача розуміння міста полягає у створенні сучасної теорії, що забезпечує конфігурування поліпредметної сфери, яка відповідає за раціональне життєвлаштування території. Відсутність такої теорії гостро відчувається при обговоренні питань розвитку міста та формування структур місцевого самоврядування" [1, с. 249]. Це особливо актуалізує дослідження міста в контексті соціальної філософії, бо, на наш погляд, тільки вона (філософія міста) і може інтегрувати мультипарадигмальність міської проблематики.

Аналіз сучасної літератури щодо проблем розвитку міста показує, що в основному склалася практика управління та проектування життя міста та вирішення соціальних проблем, яка впливає з позитивістської методології бачення міста [див.: 2-6]. На наш погляд, вона не відповідає складності тих завдань, які стоять перед управлінськими структурами міст, бо позитивістський підхід до аналізу міста зосереджує увагу на об'єктних аспектах міського життя, представляючи місто як машину і як структурно-функціональну організацію спільної діяльності, засновану на поділі праці. Як відомо, техніко-економічна складова далеко не вичерпує змісту міського життя. Ми виходимо з того положення, що місто - це єдність трьох підсистем: екологічної, технічної та соціальної. Остання розуміється як міська громада, бо місто - це насамперед люди, детерміновані

культурою соціуму [див.: 7].

На наш погляд, такою теорією міста може бути філософія міста, коли місто виступає рефлексивною формою культури. Саме цю проблему як у теоретичному, так і в практичному плані буде досліджено в нашій статті. Це можливо з причини, яка закладена в культурному етимоні міста: місто є онтологічною ідеєю збирання людини в єдине ціле, ідеєю організації простору проживання, включаючи як власну людську тілесність ("храм душі", тіло як "житло душі"), так і зовнішні по відношенню до індивіда форми тілесності - форми міського середовища, насамперед публічні, комунікаційні соціальні простори. Філософія міста - це ідея міста, поняття міста. Починаючи з античної філософії, місто з його ідеалами гуманізму й міської спільноти - це ідеал людини.

Сьогодні філософія міста знаходиться в такому стані, який можна характеризувати словами К. Мангейма: "Люди повертаються від безпосереднього вивчення речей до розгляду способів мислення тільки тоді, коли перед лицем безлічі протилежних визначень зникає можливість прямої і тривалої розробки понять про речі і ситуації" [див.: 8, с. 7-36]. Не дивує, що деякі автори відмовляють нашій історії в тому, що міста у нас взагалі були і є.

Мета дослідження. Отже, проблема полягає в тому, що визначити обсяг і зміст поняття міста неможливо, спираючись на окремих історичний ареал. Єдиний вихід - спробувати з'ясувати його сутність, спираючись на якийсь онтологічний фундамент побудови культури,

незалежно від історичного ареалу, не виводити це поняття з емпіричної історії цивілізації, а вибудувати місто в просторі культури як якусь онтологічну ідею, що має свою історію, свою біографію, свою траєкторію становлення - як якийсь ідеальний архетип, від якого можливі відгалуження - на європейський, східний та інші варіанти.

Виклад основного матеріалу. З точки зору культури місто в нашій батьківщині ще більш потрібно як культурна ідея, оскільки воно народжується не на Заході чи на Сході. *Воно народжується в культурі, точніше - як культурна ідея.* Як ідея соборності людини, ідея збирання її в цілісність, як аналог Храму Небесного. У цьому сенсі маніфестацією міста в нас фактично стала література. Літературні образи міста - це дзеркальні образи-форми міста, у яких ідея міста найбільш повно була втілена. Це до питання про те, чи є в нас місто. Є, але його явлено не просто в камені. Воно подано в слові, у літературних текстах. При такому розгляді в принципі мають бути зняті європейський і східний контексти, а різні міста можуть бути лише ілюстрацією й прикладом, але не підставою для висновків.

Розвиток міст за останні десятиліття активізувався. Урбаністичне цунами рушило із заходу на південь і схід планети, різко нарощуючи економіку держав. Якщо Великій Британії знадобилося більше 150 років для подвоєння ВВП у пік своєї урбанізації, то Китаю та Індії - всього 12 і 16 років відповідно. На відміну від країн розвинутого світу, урбанізація тут тільки набирає обертів. І відбувається це в сотні разів швидше й масштабніше, ніж колись на Заході. Цю хвилю "міської революції" експерти називають головною економічною трансформацією нового часу. Міжнародний тренд змінився, і це не академічний штамп, а реальність, дана нам у відчуттях. Спочатку міста виникали як результат концентрації ремісників. Протягом тисячоліть головний тренд був пов'язаний із розвитком виробництва. Потім напрямок змінився: поступово став проявлятися запит до міста з боку самих городян. У соціально-філософській перспективі міський соціум відкривається в складному гетерогенному складі населення, що містить безліч спільнот, які розрізняються своїми ціннісно-смысловими орієнтаціями. Це робить актуальною проблематику комунікативного, публічного простору міста.

Культура змінює середовище міста, і воно стає привабливим для нових економік. Зараз лунають голоси, що культура сама є новою економікою. Вона, звичайно, може бути такою, але для якоїсь невеликої групи креативних людей, у цілому ж культура є дотаційною. Джейн Джекобс досліджувала англійські міста, які були лідерами ткацького виробництва, і вся економіка будувалася на цьому. А коли з'явилася альтернатива, то всі ці міста опинилися в дуже важкому економічному становищі [див: 10]. І це неминує. Тому економіка міста є куди більш складним і багатоплановим виробництвом. Л. Мамфорд, наприклад, у книзі "Культура міст", зауважував, що місто не можна зводити до матеріальної структури, більш важлива його соціальна й культурна сторона. У цьому його сутність, а не у формі вулиці або типі будівель. Головна функція міста, за Л. Мамфордом, не в економічному благополуччі, а в механізмі передавання культурної спадщини. Місто - це одночасно і фізична одиниця спільного життя, і символ колективних прагнень та одностайності, що виростають у його умовах. Поряд із мовою місто залишається найбільшим витвором людини. "Природа міста не полягає в його економічній основі, місто - це, перш за все, соціальне утворення. Ознака міста в його цільовій соціальній складності. Воно являє максимум можливос-

тей для олюднення природного середовища й для натуралізації людської (культурної) спадщини. Воно дає культурну форму першому й матеріалізується в постійних колективних формах другої" [11, с. 5].

Якщо говорити про Харків, то сьогодні цілком очевидно, що в місті за останні роки почали відбуватися значні зміни, насамперед, розвинулася гуманітарна складова міста. Змінився тренд, і змінився в правильний бік із точки зору контексту культури й цивілізації. Дуже важливо, якою буде стратегія соціально-економічного розвитку. Наприклад, Харків має стати значно більш комфортним для проживання містом. Соціальні запити в інтересах міста повинні нарощуватися, повинні поліпшуватися публічні, комунікативні простори. Ніколи в нашій країні не говорили про публічні простори міста як про публічне надбання, ні про площі, ні про вулиці, ні про набережні, ні про парки, ні про сквери, це завжди було на другому місці. Знаменита книга Джейн Джекобс "Життя і смерть великих американських міст" розглядає вулиці й тротуари - головні громадські місця в місті - як його найбільші життєві органи [10, с. 37]. Їх значення вона вбачає в забезпеченні безпеки в загальних зонах, забезпеченні публічних контактів як основи суспільного життя. Останнім часом ситуація в Харкові почала дуже активно виправлятися.

Якщо брати зовсім недавню історію, то в нас завжди домінувала планова цифра здачі житла. І ми досі продовжуємо рухатися цією траєкторією, остаточно сформованою ще в хрущовські часи: квадратні метри за будь-яку ціну, усе інше - за залишковим принципом. До речі, горезвісна норма 9 кв. м на людину була визначена, перш за все, виходячи з об'єму повітря, необхідного людині для восьмигодинного сну (тобто головне - відновитися і з ранку - до верстата). Хоча справедливості заради слід підкреслити, що ця традиція має й інші ґносеологічні корені, відмічені Л. Мамфордом при аналізі основ планування індустріальних міст західної цивілізації (насамперед, Великобританії і США) середини XIX століття. Л. Мамфорд відзначає виникнення нового підходу до вирішення проблеми соціального житла - принципу мінімуму життя. "Можливо, саме тут знаходиться ключ до найважливішого досягнення людства нової міської культури - воно розробило мінімум життя. У минулому були періоди найбільшої тваринної дикості, люди різали й палили плоть тих, хто завинив перед встановленим кодексом моралі чи теологічних вірувань. Але XIX століття, гордо усвідомивши свої нові гуманітарні принципи, перевело ці неприкриті звірства в повільний і тихий процес виснаження. Мінімум школи, мінімум відпочинку, мінімум чистоти, мінімум укриття. Похмура пелена покрила міські поліпшення цього періоду, найвищий предмет гордості був продовженням цих мінімальних умов і цих негативних надбань" [11, с. 179]. Наслідком стало те, що житло, яке відповідає мінімальному стандарту, відтоді почало вважатися нормальним, тобто відбулася деградація якості житла.

Сперечатися з такою логікою складно - безліч городян живе просто в неприйнятних умовах, їх потрібно переселити в сучасне житло. Але не все так однозначно, справа в тому, що в 1980-і роки тренд знову змінився. Зайняті перебудовою, приватизацією й переходом до нового укладу, ми цього не відчули належним чином. У тому ж Харкові сьогодні достатньо порожніх квартир, незатребуваної житлової забудови: незатребуваної тому, що за такими цінами, за якою вона продається, купити її більшість городян не в змозі.

Однак дефіцит у Харкові в якості міського середовища полягає саме в публічних просторах. Основна суть нового тренду, на перший погляд, досить банальна - це

гуманізація міст. Місто для людини. Не для виробництва, не для розміщення та відновлення робочої сили, а для людини. У місті має бути приємно жити, творити, спілкуватися, рости дітей, зустріти старість. Отже, гуманізація. Є величезний простір для трактування цього ключового тренду. Але для визначеності необхідно сформулювати головні цінності, внести хоч якусь конкретику в ефемерне поняття "місце, де хочеться жити". Задати систему координат, без якої складно визначити, чи в правильному напрямку рухаємося. Аналіз множинних досліджень міської проблематики через призму соціальної філософії дозволяє виділити такі ціннісні орієнтири в розвитку публічних просторів міста, які повинні забезпечити мешканцям найкращі умови для:

- *збереження здоров'я та зростання народжуваності*. Досить очевидна вимога, яка, однак, зазвичай відходить на другий план. Ідеться не тільки про медичну сферу, не менш важливим є підтримання здорового способу життя: доступні спортивні секції, фітнес-клуби, різноманітні спортивні майданчики у дворах;

- *самореалізації та розкриття творчого потенціалу особистості*. У нашої країни є великий досвід організації доступного дозвілля значних мас людей. Дозвілля не в сенсі кафе, а для можливості проявити себе в якійсь іншій сфері, крім роботи. Загальна інтернетизація значно розширила форми, які дозволяють людині реалізувати себе як у професійному, так і позапрофесійному відношенні. Усунення цифрової нерівності без великих матеріальних витрат значною мірою сприяє розкриттю найрізноманітніших талантів людини;

- *самоідентифікації та співпричетності до суспільства, його цінностей, соціальної, професійної та творчої затребуваності*. Пострадянська ломка суспільства, становлення в країні нових економічних відносин серйозно підірвали людські зв'язки: сім'я, друзі - основне коло спілкування, усі інші - в кращому разі конкуренти, а в гіршому - вороги. Основа відродження так необхідної нам солідарності - у містах, там, де ми спільно проживаємо й вільно чи мимоволі змушені вирішувати щоденні життєві проблеми;

- *самостворення, зв'язку зі спільнотами, що самоорганізуються, внутрішніх та зовнішніх комунікацій та інформаційного обміну*. Людині комфортно жити в такому місті, де до її думки прислухаються. Увага до думки городян не тільки дозволяє уникнути конфліктів, але й допомагає задіяти потенціал громадянського суспільства для визначення шляхів розвитку наших міст.

Ще один важливий соціальний орієнтир. Некомфортні умови для городян міста створюють значні загрози стабільності нашого суспільства. Одна з найважливіших соціальних функцій міста як організованого простору та організованого суспільства - це "соціальний демпфер" (у загальному сенсі - хтось або щось, що діє заспокоїливо, пом'якшувально), який усуває жорстку залежність якості життя людей від рівня їхніх доходів. Комфортне міське середовище, яке створюється впровадженням інноваційних технологічних, управлінських, соціальних рішень, здатне значною мірою пом'якшувати майнову нерівність городян.

Наше життя зосереджене в містах, урбанізація - одна з основних тенденцій розвитку людства. У 2008 році населення міст зрівнялося за чисельністю із сільським, а до 2050 року, за прогнозом ООН, більше 85% населення Землі буде жити й працювати в містах. В Україні на початок 2013 року в містах було зосереджено близько двох третин населення країни. Однак неухильне зростання міст супроводжується цілим комплексом проблем - екологічних, соціальних, пов'язаних зі зростанням злочинності та соціальної напруженості, обмеже-

ністю природних ресурсів, зникненням традиційної культурної та історичної спадщини й т. ін.

Відповіддю на цей глобальний виклик має стати розвиток міської цивілізації, метою якої стає виникнення гармонійного міста. Що таке гармонійне місто? Це середовище проживання, у якому здоров'я та зручність життя є первинними стосовно інших сенсів міського існування.

Світ вступив в епоху кардинальної трансформації міст. Міста, які ми знаємо, відходять у минуле. Ми звикли бачити в місті місце для людської діяльності, місце, де люди виробляють товари, послуги, знання. Усе облаштування й організація звичних для нас міст орієнтовані на створення умов для діяльності людини і є її відбитком.

Сьогодні міста все частіше розглядаються як місце для життя, як місце, де можна створити комфортне й дружнє людині середовище. Тому є дві причини. По-перше, це наступ постіндустріальної епохи, принаймні, у розвиненому світі. По-друге, це глобалізація. Найбільш істотним наслідком глобалізації є те, що ніхто й ніщо сьогодні не може сховатися за національними кордонами від глобальної конкуренції. Стан міст більше не може розглядатися винятково як внутрішня проблема тієї чи іншої країни - міста беруть участь у глобальній конкуренції, і це - конкуренція за людей, за найбільш кваліфіковані та креативні кадри. Разом із тим, міста стають основним інструментом сталого розвитку людської цивілізації - такого розвитку, який відбувається не за рахунок наших онуків і правнуків. Розвиток сучасних міст створює цілий ряд найсерйозніших викликів, однак саме міста стають найбільш ефективною відповіддю на ці виклики. Місто формує основний попит на інноваційні рішення, однак саме в місті й створюються інновації. Нарешті, туди просто має хотітися знову прийти. Урбаніст Річард Флоріда називає такі міста креативними. Ця теорія сьогодні дуже модна, усі її згадують. Креатив, за Р. Флорідою, формують спільно три "Т": нові технології, таланти, тобто концентрація людського капіталу, і толерантність. Міське середовище без них креативним бути не може. Можна оцінити ці три "Т" щодо Харкова: за талантами - величезний потенціал, а щодо технологій і толерантності є питання. Але якщо не врахувати цього нового тренду, то не допоможе ані грошові впливання, ані програми найдоступнішого житла, ані адміністративний ресурс - люди будуть просто їхати. І міській владі доведеться мати справу не стільки з горезвісним безробіттям, скільки з найжорстокішим дефіцитом людей, об який розбіється будь-який інвестпроект. Крім того, постане проблема старіння населення, що залишилося, зросте потреба його соціальної підтримки.

Сьогодні в Харкові багато що робиться для створення громадських просторів, але в основному це стосується центральної частини міста. Парк Горького - це знаковий парк, і почати з нього було цілком логічно. Але в спальних районах зовсім інша ситуація. Там громадські простори зовсім інші. І ще одне питання, яке теж важливе: як бути з тим, що ці райони не передбачають того, що Джейн Джейкобс називає "змішаним використанням"? Проблема районів в урбаністичній літературі була названа проблемою "середовищного комунізму". Середовище комуністичних багатоповерхівок - це як скринька Пандори. Усі бояться туди заглядати. Як облаштувати периферійні спальні райони, зробити їх якісними? У цих районах треба зайнятися виявленням публічних просторів. Саме в них треба вкластися з точки зору благоустрою та якісної архітектури. Саме вони повинні стати стовідсотково естетичними, доскональними. На дуже маленьких територіях зробити якісне середовище - і життя у величезному районі для людей

здаватиметься іншим. Парки, сквери - це дуже яскравий привабливий полюс. Наприклад, територія навколо станції метро "Пролетарська". Там необладнаний, стихійний ринок, поряд багато недобудованих споруд, і все це має невпорядкований хаотичний характер. Тут, безумовно, поле докладання зусиль фахівців, які розуміють суть соціального простору міста.

Висновки

Таким чином, філософія міста повинна показати горизонти, де буде відбуватися робота з розвитку міста. У плані перспектив подальшого розвитку публічних просторів міста все більш актуальним стає осмислення технічного компонента міського життя, особливо на тлі зміни типу техніки. Розвиток філософії техніки в напрямку гуманітарної філософії, її інтерпретація як "тактики життя" (К. Ясперс) і "проекту життя" (Х. Ортега-і-Гассет), а також виявлення сутнісного зв'язку техніки й міста (Л. Мамфорд) зумовлюють необхідність погляду на технічний субстрат міста в рамках соціокультурного проекту "модерн". За Л. Мамфордом, місто має плануватися так, щоб можливості, які стали доступними за допомогою нових технологій, не змогли зруйнувати його соціальну тканину (висотне будівництво, індустріальний метод, моторний транспорт та ін.). Л. Мамфорд продовжує обґрунтування гіпотези появи міста як головного засобу символічної комунікації та культурного обміну. У місті як гетерогенній соціокультурній системі є багаті потенційні можливості для найрізноманітніших напрямків розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Город в процессах исторических переходов. Теоретические аспекты и социокультурные характеристики / [В. Л. Кара-

новский, Г. С. Кнабе, И. В. Кондаков и др.]; [отв. ред. Э. В. Сайко]. - М. : Наука, 2001. - С. 248 - 342.

2. Ахиезер А. С. Город как саморазвивающаяся система: Контуры новой парадигмы / А. С. Ахиезер // Город как социокультурное явление исторического процесса. - М. : Наука, 1995. - С. 38 - 46.

3. Бергман Г. Дж. Город как историческая общность / Г. Дж. Бергман // Западная традиция права. - М., 1994. - С. 373 - 377.

4. Блэр А. Рубл Стратегия большого города / Рубл Блэр А. - М. : МШПИ, 2004. - 456 с.

5. Гольц Г. А. Философско-методологические проблемы урбанистики: Направления междисциплинарного синтеза / Г. А. Гольц // РЖ ИНИОН, Философия, сер. 3. - 1995. - № 4. - С. 115-174.

6. Тихонов А. В. Социология управления / А. В. Тихонов. - М. : Изд-во "КАНОН+", 2007.

7. Радіонова Л. О. Місто в мінливому світі / Л. О. Радіонова // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління : зб. наук. праць ДонДУУ. - 2008. - Т. IX. Вип. 4 (94). "Соціологія управління". Серія "Спеціальні та галузеві соціології". - С. 293 - 299.

8. Молчанов В. Парадигмы сознания и структуры опыта [Электронный ресурс] / В. Молчанов // Логос. - 1992. - № 3. - С. 7-36. - Режим доступа : <http://www.ruthenia.ru/logos/personalia/molchanov/0/paradigm.htm>.

9. Глазычев В. Л. Политическая экономия города / В. Л. Глазычев. - М. : Изд-во "Дело" АНХ, 2009. - 192 с.

10. Джекобс Д. Смерть и жизнь больших американских городов / Д. Джекобс ; [пер. с англ.]. - М. : Новое издательство, 2011. - 460 с.

11. Мамфорд Л. Культура городов [Электронный ресурс] / Л. Мамфорд. - Режим доступа : <http://www.slideshare.net/ssuser9fc5af/ss-9744340>.

12. Мамфорд Л. Город в истории [Электронный ресурс] / Л. Мамфорд. - Режим доступа : <http://900igr.net/fotografii/literatura/Mamford-Gorod-v-istorii/Mamford-Gorod-v-istorii.html>.

Радионова Людмила,

кандидат философских наук, доцент кафедры философии и политологии

Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова

ПУБЛИЧНОЕ ПРОСТРАНСТВО ГОРОДА В СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ: МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ

В статье рассматриваются публичные пространства города как "жизненные органы" городского социума, выделяются ценностные ориентиры в развитии публичных пространств города. Показано, что теоретико-методологическим основанием исследования города в таком контексте может быть только философия города, когда город выступает рефлексивной формой культуры, когда он рождается в культуре, точнее как культурная идея. Доказано, что это возможно по причине, которая заложена в культурном этимоне города: город есть онтологическая идея собирания человека в единое целое, идея организации пространства обитания, включая как собственную человеческую телесность ("храм души", тело как "обиталище души"), так и собственно внешние по отношению к индивиду формы телесности - формы городской среды, прежде всего публичные, коммуникационные социальные пространства. Исследуются социальные ориентиры развития коммуникативного пространства города, которые устраняют жесткую зависимость качества жизни горожан от уровня их доходов. Показано, что императивом сохранения цивилизаторской роли города является культура гармоничного города. При этом философия города должна очерчивать "горизонты" теоретических и эмпирических исследований по развитию города.

Ключевые слова: философия города; культура городов; публичное пространство города; гармоничный город.

Radionova Liudmyla,

Candidate of Philosophy, Associate Professor of Philosophy and Political Science Department

Kharkov National University of Municipal Economy by A.N.Beketov

PUBLIC SPACE OF CITY IN SOCIAL-PHILOSOPHICAL PROSPECT: METHODOLOGY OF RESEARCH

The article deals with the public space of the city as a "vital organs" of urban society, value systems in the development of public spaces in the city has been distinguished. It is shown that the theoretical and methodological basis of research in this context can only be a philosophy of the city when the city serves reflexive form of culture,

when it is born in the culture, or rather as a cultural idea. It is proved that it is possible for a reason, which is embedded in the cultural etymon of the city: the city is an ontological idea of gathering people into a coherent whole, the idea of organizing space habitats, including both own human physicality ("the temple of the soul," the body as "the abode of the soul"), as well as actually external to the individual forms of physicality - the forms of the urban environment, particularly public, social networking space. The social development targets of the communicative space of the city, which eliminate hard dependency quality of life of citizens of their level of income has been examined. It is shown that the imperative of saving the civilizing role of the city lies in culture of a harmonious city. At the same time the philosophy should outline "horizons" of theoretical and empirical research on the development of the city.

Ключевые слова: философия города; культура городов; публичное пространство города; гармоничный город.

REFERENCES

1. Kaganovskiy V. L., Knabe G. S., Kondakov I. V. (2001), City in the process of historical transition. Theoretical aspects and socio-cultural characteristics, Moscow, pp. 248-342 (rus).
2. Akhizezer A. S. (1995), City as a self-developing system: the contours of the new paradigm, *City as a sociocultural phenomenon of the historical process*, Moscow, pp. 38-46 (rus).
3. Bergman G. Dzh. (1994), The city as a historical community, *Zapadnaya traditsiya prava*, Moscow, pp. 373-377 (rus).
4. Bler A. Rubl (2004), The strategy of the big city, Moscow, 456 p. (rus).
5. Golts G. A. (1995), Philosophical and Methodological Problems of Urban: Areas of interdisciplinary synthesis, *RZh INION, Filosofiya*, pp. 115-174 (rus).
6. Tikhonov A. V. (2007), Sociology of Management, Moscow (rus).
7. Radionova L. O. (2008), City in a Changing World, *Current Social Problems in measuring of the sociology management*, Donetsk, pp. 293-299 (ukr).
8. Molchanov V. (1992), Paradigm of consciousness and experience structure, *Logos*, No. 3, pp. 7-36, available at: <http://www.ruthenia.ru/logos/personalia/molchanov/0Iparadigm.htm> (rus).
9. Glazychev V. L. (2009), Political city economy, Moscow, 192 p. (rus).
10. Dzhekobs D. (2011), Death and life of big American cities, Moscow, 460 p. (rus).
11. Mamford L., Culture of cities, available at: <http://www.slideshare.net/ssuser9fc5af/ss-9744340> (rus).
12. Mamford L., City in the history, available at: <http://900igr.net/fotografii/literatura/Mamford-Gorod-v-istorii/Mamford-Gorod-v-istorii.html> (rus).

© Радіонова Людмила

Надійшла до редакції 15.11.2013

УДК 316.74:2

СИРОЄШКІН ДМИТРО,

Донецький національний технічний університет

РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: МІСЦЕ І ФУНКЦІЇ

У статті проаналізовані сучасні трансформації релігійного аспекту соціальної реальності, що відбуваються внаслідок структурних змін культурного простору. Простежено дві культурно-релігійних парадигми - ліберальна християнська та протекціоністська ісламська. Відзначено популярність позицій конкордизму, а відтак і релігійного сцієнтизму, що спростовує головні протиріччя й пропагує можливості спільного існування релігійних догматів і наукових теорій. Проаналізовано й визначено формат існування сучасних релігійних організацій у їхньому ставленні до функціонування у віртуальному просторі.

Ключові слова: секуляризація; десекуляризація; релігійний сцієнтизм; віртуальний простір; Інтернет; ідентичність; церква.

Постановка проблеми. Початок XXI століття характеризується докорінними змінами процесів людського буття, що поширюються практично на всі сфери діяльності індивіда й соціуму у вигляді сталих інституційних форм, загальні принципи функціонування яких не можуть задовольняти примхам часу, що відображені в потребах соціального, економічного, культурного, релігійного й технологічного спрямувань. Кожна конкрет-

на людська особистість у власній неповторності є творцем новітньої планетарної цивілізації, фундамент якої складається з досягнень інформаційної епохи й розробок комунікаційних технологій, що роблять найвіддаленіші куточки земної кулі значно ближчими один до одного.

Особливу роль у цих процесах відіграють релігійні організації та інституції, оскільки, на противагу XX сто-